

Čís. 5274.

Zpronevěra věcí prodaných s výhradou práva vlastnického.

Výhrada práva vlastnického je přípustná i při prodeji věcí k dalšímu zcizení nebo ke zpracování a zcizení ve zpracované formě.

Jest zkoumati, zda směl kupující po vůli svěřitelově v takových případech zpracovati a zciziti věc až po zaplacení kupní ceny či již před tím.

Na místo dále prodaného zboží nastoupí v posléze uvedených případech peníze za zboží skutečně utržené, pokud nepřevyšují cenu kupní, aniž třeba výslovného ujednání v tomto smyslu.

(Rozh. ze dne 12. dubna 1935, Zm I 269/35.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl zmáteční stížnosti obžalovaného do rozsudku krajského soudu v Mladé Boleslavi ze dne 6. února 1935, jímž byl stěžovatel uznán vinným zločinem zpronevěry podle § 183 tr. z., zrušil napadený rozsudek jako zmátečný, vrátil věc nalézacímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl, a odkázal na toto rozhodnutí odvolání obžalovaného.

D ů v o d y :

Zmateční stížnosti, dovolávající se důvodů zmátečnosti podle § 281, čís. 5, 9 a) tr. ř., nelze upříti oprávnění.

Obžalovanému se klade za vinu, že za sebou zadržel a přivlastnil si rohovinu, dodanou mu s výhradou vlastnictví. Nalézací soud vylučuje, že obžalovanému byla tato rohovina dodána za účelem zpracování a dalšího zcizení, stížnost to napadá a otázka má, jak bude ještě dovoděno, pro rozhodnutí věci význam. Nutno se proto především zabývatí otázkou, je-li vůbec výhrada práva vlastnického na věcech určených ke zpracování nebo k dalšímu prodeji, ať ve formě nezpracované nebo zpracované, možná, pokud se týče jaký význam má taková úmluva s hlediska trestněprávního.

Nejvyšší soud jako soud zrušovací stojí zásadně na stanovisku, že výhrada práva vlastnického je přípustná jak na zboží prodaném za účelem dalšího zcizení, tak i na zboží určeném k dalšímu zpracování (srov. rozh. čís. 1925, 2085, 2477, 2532, 2607, 3489 sb. n. s.), aniž rozlišuje, zda jde o věci spotřebitelné podle § 301 obč. zák., či nikoliv. Zásadu tuto vyslovila i četná rozhodnutí nejvyššího soudu ve věcech civilních (srov. rozh. čís. 5391, 6418, 7241 sb. n. s. civ.), ač jinak jejich další stanovisko, pokud, posuzující věc výhradně s hlediska práva občanského, zastávají co do účinku a doby trvání výhrady práva vlastnického názor odchylný a prodávateli nepřívznivější, a to, že výhrada práva vlastnického u věcí určených k prodeji neb zpracování trvá jen do doby prodeje nebo zpracování, nelze uznati za směrodatné pro posouzení právní otázky, jaké účinky má výhrada práva vlastnického s hlediska zákonů trestních.

Je ovšem připomenouti, že nejvyšší soud jako soud zrušovací při rozhodování v trestních věcech podle práva platného v zemi Slovenské a Podkarpatoruské (srov. rozh. čís. 4358, 4442 sb. n. s.) vyslovil názor,

že výhrada práva vlastnického při prodeji zboží určeného k dalšímu zcizení nebo zpracování je právně bezúčinná. Rozhodnutí čís. 4358 poukázvalo zejména k tomu, že, pokud se výhrada týkala věci vyrobené z materiálu prodaného s výhradou vlastnictví, přičila by se výhrada pojmům občanského práva o nabytí vlastnictví, poněvadž věc, která v době uzavření smlouvy ještě neexistovala, nemohla se již tehdy státi vlastnictvím poškozeného, nehledíc ani k tomu, že nebylo tu ani později právního způsobu nabytí vlastnictví (odevzdání držby poškozenému výrobce jako vlastníkem nové věci, odlišné od dřívějšího materiálu). Nemohl prý si tedy poškozený platně předem vyhraditi neexistující ještě vlastnické právo na věc, která teprve později měla býti vyrobena jako věc nová. Ještě dále jde rozh. čís. 4442, kde se — nehledíc vůbec ke zpracování — vyslovuje, že výhrada práva vlastnického je, bylo-li zboží koupeno za účelem dalšího prodeje, bez právního významu, poněvadž prý znemožňuje účel, pro nějž kupec zboží koupil, totiž jeho další prodej. Jen smluvením poměru komisionářského doznala by věc jiného právního dosahu.

Avšak, přikloniv se tu ke zmíněné již judikatuře nejvyššího soudu ve věcech civilních, vyslovil nejvyšší soud jako soud zrušovací i s hlediska práva trestního platného na území českém a moravskoslezském v rozh. čís. 5065 sb. n. s., že výhrada vlastnického práva je sice přípustná i při věcech určených ke zpracování, že však zpracováním těchto věcí stává se tato výhrada bezúčinnou, poněvadž v době výhrady věci ty v nové formě ještě neexistovaly. Mimo případ zpracování záleží podle uvedeného rozhodnutí na tom, zda bylo výslovně ujednáno, že peníze stržené za věc prodanou pachateli s výhradou práva vlastnického mají nastoupiti na místo zmíněné věci a nutno-li proto peníze takto stržené pokládati za věci pachateli svěřené.

Při řešení otázky, o níž jde, dlužno především vycházeti ze stanoviska, že strany mají a musejí míti právo upravit si vzájemný poměr, zakládající se na kupní smlouvě, podle své potřeby, pokud tím ovšem neporušují velící a nezměnitelná ustanovení zákona. Nelze-li upříti stranám právo ujednati platební podmínky, stanoviti dobu přechodu nebezpečí a podmínky rizika dopravy a i event. právo vrátiti zboží, je tím méně odůvodněno nepřiznati stranám právo, aby si ujednaly, že zboží prodané na úvěr zůstává vlastnictvím prodatelovým až do úplného zaplacení. Výhrada práva vlastnického (*pactum reservati dominii*) neodporuje podstatě kupní smlouvy (§ 1066 a násl. obč. zák.) a vyhrazené vlastnické právo zaniká teprve splněním povinnosti kupitelovy, t. j. zaplacením kupní ceny; neboť zboží, prodané na úvěr s výhradou práva vlastnického, je kupiteli až do tohoto okamžiku (t. j. do zaplacení kupní ceny) jen svěřeno (srov. Altmann: Komentář k tr. zákonu I. díl, str. 489, Lammasch-Rittler str. 391 a rozh. čís. 1204, 1287, 1925, 3014 sb. n. s. a j. a víd. nej. s. čís. 1716, 2331, 3046, 4135).

Byla-li výhrada vlastnického práva ujednána u zboží určeného k dalšímu prodeji, nebrání zmíněná výhrada tomuto prodeji, jen když tato dispozice se zbožím je v souhlase s vůlí svěřitele, ať již výslovně nebo vzhledem ke druhu a určení zboží a zaměsnání kupitelovu mlčky projevenou. Je proto v takovém případě kupující oprávněn zboží dále prodati, aniž se již tím dopustí zpronevěry. Jedná naopak v mezích vůle svěřite-

lovy a podle jeho intencí, ať již výslovně nebo mlčky projevených. Věc má se stejně jako u zboží daného do komise, kde komitent rovněž zůstává vlastníkem zboží. I v případech, o nichž byla řeč, prodává ten, jemuž byla věc, určená k dalšímu zcizení, prodána s výhradou práva vlastnického, věc z vůle svěřitele a tím na jeho účet. To není vyloučeno tím, že jen obchodní zákon upravuje zvláště v čl. 360—378 komisionářský obchod; vždyť tento obchod liší se od případů, o nichž je řeč, již v podstatě tím, že komisionář jedná z určitého, zákonem přesně kvalifikovaného příkazu komitentova, kdežto v případech, kde bylo zboží, určené k dalšímu zcizení, prodáno s výhradou vlastnictví, je kupující jen o p r á v ě n k dalšímu zcizení zboží, a to oprávněn z vůle a rozhodnutí prodávatelova. Právě úprava komisionářského obchodu dokazuje, že není právně nemožná konstrukce, aby ten, jemuž věc byla prodána s výhradou práva vlastnického, byl oprávněn k dalšímu prodeji věci v mezích vůle svěřitelovy, jenže na takový případ nedopadají zvláštní ustanovení obchodního zákona o komisionářském obchodě. Jinak však nutno tvrditi, že jako je komisionáři zboží svěřeno za tím účelem, aby je na účet komitentův prodal, tak je v případech, o nichž je zde řeč, věc kupujícímu svěřena aspoň s o p r á v ě n í m, aby ji dále zcizil.

Dostaneme se k témuž výsledku ještě jinou úvahou. Byla-li věc, k dalšímu zcizení neurčená, prodána s výhradou vlastnického práva, nemůže býti pochybné, že věc je kupujícímu svěřena a že kupující může jí sice (v mezích vůle svěřitelovy) užívat, nikoli však prodati. Avšak ani v případě, kdyby prodatel dodatečně kupujícího zmocnil, aby věc prodal a výtěžek jemu vydal, nelze zajisté tvrditi, že by se tím prodatel vzdal práva vlastnického. Bylo již v rozhodnutí čís. 3410 sb. n. s. vysloveno, že v pouhém svolení prodatele ku prodeji věci, k níž si při prodeji vyhradil vlastnictví až do úplného zaplacení kupní ceny, nelze shledati vzdání se práva vlastnického, pokud se týče skutečnost, kterou výhrada vlastnictví pominula. Je-li tomu tak, nelze nahlédnouti, proč by nemělo býti přípustné, aby si prodatel při prodeji věci nejen vyhradil vlastnické právo, ale zároveň též oprávnil kupujícího, aby věc dále zcizil.

Podle toho, co uvedeno, bude ovšem v takových případech vždy nutno přesně zkoumati, zda dotčená úmluva neb aspoň poznatelně projevená vůle svěřitelova směřovala k tomu, aby kupující věc, určenou k dalšímu zcizení a prodanou s výhradou vlastnictví, směl zciziti až po splnění podmínek, za nichž výhrada vlastnického práva měla zaniknouti, totiž zpravidla až po zaplacení kupní ceny, či zda vůle svěřitelova výslovně projevená neb aspoň mlčky předpokládaná, a to najmě vzhledem k druhu a účelu zboží a zaměstnání, pokud se týče povolání kupitelova, směřovala k tomu, aby kupující mohl tak učiniti již před tím.

Nemá-li ovšem v posléz uvedených případech výhrada vlastnického práva býti bezúčelnou, ba nesmyslnou, musí vůle stran směřovati i k tomu, aby v takovýchto případech nastoupily na místo dále prodaného zboží peníze za zboží utržené, pokud nepřevyšují cenu kupní, aniž by bylo třeba výslovného ujednání v tom smyslu, neboť nastoupení utržené částky na místo zboží je jen nezbytným důsledkem nahoře vyslovené zásady, že výhrada práva vlastnického na zboží prodaném na úvěr a určeném k dalšímu zcizení nebrání takové dispositici se zbožím, jen když

aspoň předpokládaná vůle stran tomu neodporuje (srov. rozh. čís. 2704 sb. n. s.).

Jen tento názor odpovídá i zájmu stran a účelu výhrady vlastnictví; která zásadně má chrániti jednak zboží před zásahem třetích osob, jednak prodávajícího před případnou nepoctivostí kupitelovou, nemá však znemožniti, aby kupující, kde je mu to povoleno, prodejem takového zboží získal si prostředky k zaplacení kupní ceny a tím ku splnění svého závazku plynoucího z úvěrového obchodu. Vyslovil proto již nejvyšší soud jako soud zrušovací v rozh. čís. 2085 sb. n. s., že při prodeji věci s výhradou vlastnického práva pro prodávatele až do úplného zaplacení kupní ceny má prodávající, nebylo-li smluveno jinak, právní i hospodářský zájem na tom, by se mu zavčas dostalo smluvené kupní ceny, že mu tedy v případě, stalo-li se tak, způsob, jímž kupitel naložil s věcí prodanou mu s onou výhradou, zůstává lhotejným.

Předmětem zpronevěry jsou tedy v takových případech peníze za prodané zboží skutečně utržené, pokud nepřevyšují kupní cenu, a nikoli zboží jako takové. Tomu není na závadu ani okolnost, že výtěžek v době úmluvy ještě tu nebyl; můžeť se svěřeni vztahovati bez pochyby též na předmět, který podle úmluvy nastoupí na místo svěřeného zboží, jak jest ostatně v případech komise všeobecně uznáváno.

Jest ovšem ještě zkoumati, zda se na tom, co bylo právě dovedeno, s hlediska trestněprávního něco změní tím, že věc — prodaná s výhradou práva vlastnického — podle úmluvy stran neb aspoň podle vůle svěřitelovy poznatelně projevené, pokud se týče mlčky předpokládané, měla neb aspoň směla býti kupitelem zpracována a pak ve zpracované formě zcizena. Ani zde nebrání nic tomu, aby podle shodné vůle stran nebyl výtěžek docílený za zboží po jeho zpracování pokládán ve smyslu § 183 tr. z. za statek svěřený. Netřeba se tu zabývati otázkou, jaký je osud zpracované věci s hlediska práva věcného podle §§ 415, 416 obč. zák. S hlediska trestněprávního stačí úvaha, že podle shodné vůle stran, ať výslovně projevené či mlčky předpokládané, přešel svěřený statek ze jmění prodávajícího do rukou kupujícího, že tento byl sice ke zpracování i zcizení věci ve zpracované formě oprávněn, že však výtěžek za zboží utržený má nastoupiti na místo svěřeného zboží, pokud výtěžek nepřesahuje jeho kupní cenu. Kupující zpracuje a prodá věc jen z vůle svěřitelovy a není proto příčiny, aby ona vázanost kupitele ohledně výtěžku, která vyvěrá z důvěry věnované svěřitelem kupiteli, pominula v případech, kde svěřená věc byla a mohla býti kupitelem prodána ve formě zpracované. Je bez významu, v čí vlastnictví je zpracovaná věc jako taková; nejdeť o zpronevěru této věci, nýbrž o zpronevěru výtěžku, který do uvedené již výše je statkem kupiteli svěřeným právě tak, jak tomu je podle ustálené judikatury při výtěžku za komisionářské zboží a jak tomu je podle toho, co předesláno, nepochybně též při výtěžku za věci, které byly prodány s výhradou vlastnictví za účelem dalšího zcizení a zcizeny pak bez předchozího zpracování. S hlediska trestněprávního přichází jen v úvahu, že výtěžek je do uvedené výše úplatou za svěřený statek, jenž pochází ze jmění svěřitelova, a že podle shodné vůle stran byl kupující povinen, aby též s oním výtěžkem, pokud nastupuje na místo svěřené věci, nakládal jen podle vůle a intencí svěřitele a by ani v tomto směru neporušil jeho důvěru. Hledíc k tomu a z důvodů vytče-

ných již nahoře v příčině výtěžku je i zde bez významu, že věc ve formě zpracované — po případě nová věc — v době svěřeni ještě tu nebyla. Vzhledem k předchozím vývodům nebylo třeba dovolávati se ještě dřívějších rozhodnutí, v nichž zrušovací soud opětovně vyslovil, že pro obor a dosah práva trestního je vůbec směrodatná nikoli civilně-právní, nýbrž pouze trestně-právní, tudíž skutečná stránka případu a že pojmy trestního zákona (v souzených případech najmě pojem svěřené věci) dlužno pojímati ve smyslu obecném (rozh. čís. 2322 sb. n. s., Zm I 52/24, Zm I 323/27).

Teprve po těchto všeobecných poznámkách lze nyní řešiti souzený případ. Tu neprovádí ovšem zmateční stížnost hmotně-právní důvod zmatečnosti čís. 9 a) podle zákona (§ 288 odst. 2, čís. 3 tr. ř.), totiž na skutkovém podkladě v rozsudku zjištěném, neboť stížnost vychází při doličování tohoto zmatku ze skutkového předpokladu, že obžalovanému byla rohovina, o niž jde, svěřena za účelem zpracování a prodeje vyrobených z ní knoflíků, kdežto napadený rozsudek naopak vyslovuje, že obžalovaný neprokázal, že odebíral rohovinu k výrobě knoflíků, čímž tedy rozsudek vylučuje, že rohovina byla obžalovanému, byť i s výhradou vlastnictví, svěřena ke zpracování a prodeji knoflíků z ní vyrobených.

Leč způsob, jakým nalézací soud dospěl k tomuto skutkovému zjištění, je stížen zmatkem neúplnosti podle čís. 5 stížností právem uplatňovaným. Rozsudek totiž pomíjí mlčky, že soukromý účastník sám se znal, že rohovina obžalovanému prodaná byla určena k výrobě knoflíků. Je sice možno, že tím měla býti označena jen povaha zboží, není však ani vyloučeno, že svědek chtěl tím naznačiti, že obžalovaný měl podle vůle soukromého účastníka přes výhradu vlastnictví býti oprávněn, již před zaplacením kupní ceny vyráběti z rohoviny knoflíky a prodávati je, zvláště, je-li obžalovaný podle rozsudku výrobcem knoflíků. Tím, že nalézací soud neuvažoval o této možnosti, nechal rozhodnou okolnost bez povšimnutí. Vždyť skutková podstata zpronevěry spočívá v tom, že pachatel nakládá se svěřenou věcí jinak, než mu bylo svěřitelem nařízeno, neb aspoň dovoleno, nebo k jinému účelu, než k jakému byla mu věc svěřena. Nemůže tedy býti řeč o zpronevěře, pokud se jednání stěžovatelovo pohybovalo ve směru svěřitelem chtěném neb aspoň schváleném (viz rozh. čís. 4254 sb. n. s.). Má tedy rozhodný význam, zda vůle soukromého účastníka nesla se k tomu, aby obžalovaný směl rohovinu zpracovati a vyrobené knoflíky prodati až po zaplacení zboží, čehož si musí ovšem obžalovaný též býti vědom, má-li skutková podstata zpronevěry býti naplněna i po subjektivní stránce, či zda soukromý účastník, hledě ke druhu a účelu zboží a k zaměstnání obžalovaného s tím počítal, pokud se týče aspoň mlčky s tím souhlasil, aby obžalovaný rohovinu i před jejím zaplacením zpracoval a výrobky prodal. Možnost takového právního poměru byla nahoře všeobecnými vývody dovedena.

Uvedenou otázkou musel se však nalézací soud zabývati tím spíše, protože předmětem jak dosavadní aspoň obžaloby, tak rozsudku samého je neoprávněná prý dispozice obžalovaného jen se zbožím, nikoliv i s případným výtěžkem za knoflíky docíleným, zvláště když rozsudek sám pokládá jen za možné a tedy nezjišťuje, že obžalovaný za rohovinu, prodanou ať ve zpracované nebo nezpracované formě, peníze vůbec obdržel.

Netřeba se tedy zabývatí otázkou, zda a za jakých podmínek mohl se obžalovaný ve smyslu zmíněných již všeobecných vývodů dopustiti zpronevěry co do výtěžku, o němž byla řeč; jdeť podle toho, co předesláno, podle obžaloby prozatím jen o zpronevěru uvedeného již zboží. Jak dovíděno, záleží však řešení této otázky po objektivní stránce na tom, zda obžalovaný byl či nebyl podle vůle soukromého účastníka oprávněn, aby již před zaplacením kupní ceny rohovinu zpracoval a vyrobené z ní knoflíky prodal, a po subjektivní stránce, zda obžalovaný, nebyl-li k tomu oprávněn, byl si toho též vědom. Pro řešení těchto otázek bylo však nezbytně zapotřebí, aby nalézací soud neopomenul, nýbrž výslovně zhodnotil okolnost soukromým účastníkem potvrzenou, že rohovina obžalovanému jakožto výrobci knoflíků s výhradou vlastnictví dodaná byla určena k výrobě knoflíků. Opomenutí uvedené okolnosti činí tedy rozsudek neúplným podle § 281, čís. 5 tr. ř. a takto zmatečným. Bylo proto důvodné zmateční stížnosti, jejímiž ostatními vývody netřeba se zabývatí, za předpokladů § 5 zák. čís. 3/78 ř. z. vyhověti hned při poradě neveřejné a uznati, jak se stalo.

Čís. 5275.

Lesnému hájníkovi neprislúcha ochrana podľa zák. čl. XL:1914, jestliže chcel odobrať odcudzené drevo, hoci nebolo k tomu podmienok podľa § 150 zák. čl. XXXI:1879.

(Rozh. zo dňa 13. apríla 1935, Zm III 551/34.)

Na j v y š š í s ú d v trestnej veci proti J. G., obžalovanému zo zločinu násilia proti orgánu vrchnosti atď., následkom zmätočnej sťažnosti obžalovaného, uplatňovanej dotyčne zločinu násilia proti orgánu vrchnosti, z dôvodu zmätočnosti podľa § 385, čís. 1 b) tr. p. zrušil rozsudky oboch súdov nižších stolíc vo výroku, ktorým bol obžalovaný uznaný vinným zločinom násilia proti orgánu vrchnosti podľa § 4 II a § 6 II zák. čl. XL:1914, a kvalifikoval tento čin ako prestupok proti obecnému kľudu podľa § 41 I. tr. z. o prest.

Z d ô v o d o v :

Dôvod zmätočnosti podľa § 385, čís. 1 a) tr. p. uplatňuje obžalovaný s odôvodnením, že lesní hájníci, keď bez policajnej alebo četnickej asistencie vnikli do jeho dvora a odtiaľ násilím brali drevo, prekročili medze svojho povolania, nejednali po práve a preto súdy nižších stolíc sa mýlili, keď ho uznaly vinným zločinom násilia proti orgánom vrchnosti podľa § 4 II. a § 6 II. zák. čl. XL:1914. Zmätočná sťažnosť je v tomto bode čiastočne základná.

Podľa ustanovení § 150 zák. čl. XXXI:1879 (lesný zákon) sú totiž lesní orgánovia oprávnení odobrať odcudzené lesné výrobky odtiaľ, kde boli uložené, len v tom prípade, keď pachateľ bol pri krádeži pri-